

Πολιτιστική και Δημιουργική Βιομηχανία

Πολιτιστικές βιομηχανίες, ως όρος εισάγεται στις αρχές του εικοστού αιώνα, Αρχικά εμφανίστηκε από τους Μαξ Χορκ-χάιμερ και Τίοντορ Αντόρνο (Max Horkheimer, Theodor W. Adorno) στο βιβλίο με τίτλο «Διαλεκτική του Διαφωτισμού», 1947 Άμστερνταμ

Στην Ελληνική έννομη τάξη εισάγεται με το άρθρο 4 του Ν. 3520/2006 «Κύρωση της Σύμβασης για την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων»

Σύμφωνα με την UNESCO, **«πολιτιστικές βιομηχανίες είναι οι βιομηχανίες που παράγουν και διανέμουν πολιτιστικά αγαθά ή υπηρεσίες»**. Τα αγαθά αυτά σύμφωνα με τη χρήση ή τον σκοπό παραγωγής τους ενσωματώνουν ή διαβιβάζουν πολιτιστικές εκφράσεις, ανεξάρτητα από την εμπορική αξία που μπορεί να έχουν. Τα πολιτιστικά αγαθά μπορεί να είναι τελικά ή/και ενδιάμεσα αγαθά. Ως πολιτιστικά αγαθά, σύμφωνα με την ταξινόμηση της UNESCO θεωρούνται

- Η πολιτιστική κληρονομιά,
- τα έντυπα και η λογοτεχνία,
- η μουσική και οι τέχνες του θεάματος,
- τα οπτικοακουστικά μέσα,
- οι κοινωνικοπολιτιστικές δραστηριότητες,
- τα αθλήματα και ο τουρισμός.

Και αυτό γιατί , σύμφωνα με την Οικουμενική Διακήρυξη της UNESCO για την πολιτιστική πολυμορφία του 2001 ως **Πολιτισμός** θα πρέπει να θεωρείται **«το σύνολο των διακριτών πνευματικών, υλικών, διανοητικών και συναισθηματικών χαρακτηριστικών της κοινωνίας ή μιας κοινωνικής ομάδας, και ότι περιλαμβάνει, εκτός από τις τέχνες και τα γράμματα, τον τρόπο ζωής, τους τρόπους συμβίωσης, τα συστήματα αξιών, τις παραδόσεις και τα πιστεύω»**

Επομένως σύμφωνα με τον ορισμό που δίδεται από την UNESCO «οι πολιτιστικές βιομηχανίες συμπεριλαμβάνουν όλους τους τομείς που συνδυάζουν τη δημιουργία,

την παραγωγή και την εμπορία αγαθών και υπηρεσιών των οποίων η ιδιαιτερότητα βασίζεται στον πολιτιστικό χαρακτήρα των περιεχομένων τους, που γενικώς προστατεύονται από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας»

Άρα με βάση αυτά και λίγο απλουστευτικά μπορούμε να πούμε ότι **Πολιτιστική βιομηχανία είναι αυτή που προάγει τον Πολιτισμό, με τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν**

2. Ας δούμε λοιπόν λίγο τον Πολιτισμό ως μοχλό Ανάπτυξης της κοινωνικό-οικονομικής κατάστασης μιας χώρας ή μιας περιοχής και αυτό πέραν του άμεσου αναγνωρίσιμου «πολιτιστικού τουρισμού»

Έχουν διατυπωθεί διάφοροι λόγοι και τρόποι με τους οποίους ο πολιτισμός σε μικρό –κλίμακα ή σε ευρεία κλίμακα επηρεάζει την κοινωνικοοικονομική κατάσταση μιας χώρας ή μιας περιοχής. Αυτό επιτυγχάνεται:

- Έμμεσα με τη βελτίωση του επιπέδου του εργατικού δυναμικού, με αποτέλεσμα την ποιοτική και ποσοτική παραγωγικότητα, την επικοινωνία, την κριτική σκέψη, τη δημιουργικότητα και καινοτομία, την κοινωνική ένταξη, που σήμερα λόγω του μεταναστευτικού είναι και λίαν επίκαιρο,
- έμμεσα με την επιβεβαίωση της αξίας του πολιτισμού των πολιτών, της ταυτότητας και των παραδόσεών τους, συμβάλλοντας έτσι στη κοινωνική συνοχή
- άμεσα με τη συγκέντρωση της καλλιτεχνικής παραγωγής που δημιουργεί θέσεις απασχόλησης, ανεβάζει το κύρος μιας περιφέρειας, προσελκύει τουρισμό,
- άμεσα με τη δημιουργία θέσεων εργασίας για την κατασκευή των υποδομών,
- άμεσα με τη φήμη και το κύρος που παίρνει η περιοχή και εξ αυτού προσελκύει εξωτερικές επενδύσεις και πολυτάλαντο προσωπικό και,
- άμεσα με την άνοδο της ποιότητας ζωής που συνδέεται με τη δημιουργία τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας.

Ως συνήθως υπάρχουν αντικρουόμενες στάσεις πάνω στην άποψη αν η εγκατάσταση «**πολιτιστικών βιομηχανιών**» ή «**δημιουργικών βιομηχανιών**» σε μια περιοχή διευρύνει την οικονομική τους ανάπτυξη. Από την μία υπάρχουν ισχυρισμοί ότι η εγκατάσταση συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη, δημιουργεί θέσεις άμεσης απασχόλησης και εισοδήματος.

Από την άλλη, υποστηρίζεται ότι η άμεση συμβολή στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, είναι ασήμαντη, αφού η επιχειρηματικότητα είναι μικρής κλίμακας, οι θέσεις εργασίας λίγες και όχι καλά αμειβόμενες. Σαφής και καθαρή άποψη μπορεί να δημιουργηθεί μόνο όταν η συμβολή αποκτήσει πολλαπλασιαστικό χαρακτήρα που να ανατροφοδοτεί την ανάπτυξη μέσα από καταξιωμένους θεσμούς, ή προώθηση μέσα από ένα καλά οργανωμένο marketing. π.χ. τα διάφορα φεστιβάλ, ή οι χαρακτηρισμένες πόλεις, όπως π.χ. η Βερόνα, η Αβινιόν ή ακόμα η Πάτρα, το Λεωνίδιο, η Μονεμβασιά, η Δράμα, τα Τρίκαλα.

Ένα άλλο ζήτημα που γεννάται όμως, είναι ποια είναι η **Έννοια και το περιεχόμενο της Οικονομικής Ανάπτυξης**

Ετυμολογικά ο όρος ανάπτυξη προέρχεται από το ανά+πτύσσω και αναφέρεται στο ξεδίπλωμα, το άνοιγμα. Ο όρος αυτός χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει την πρόοδο ενός μεγέθους, την πορεία προς την ολοκλήρωση ανθρώπινων ενεργειών και γενικότερα την εξελικτική πορεία των κοινωνικών φαινομένων.

Η οικονομική ανάπτυξη αναφέρεται σε ένα κοινωνικό φαινόμενο που πραγματοποιείται από ανθρώπους μέσα σε έναν κοινωνικό σχηματισμό. Με την έννοια αυτή ως οικονομική ανάπτυξη ορίζεται η διαδικασία εκείνη με την οποία επιτυγχάνονται στο μεγαλύτερο βαθμό τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της «καλής κοινωνίας». Όμως, για πολλά χρόνια ο όρος ανάπτυξη έχει υποστεί μεταβολές στο περιεχόμενο της έννοιας του και συγκεκριμένα για μεγάλο χρονικό διάστημα ο όρος **ανάπτυξη** χρησιμοποιήθηκε ως συνώνυμος του όρου **μεγέθυνση**. Οι δύο αυτοί όροι δεν είναι συνώνυμοι.

Ο όρος οικονομική μεγέθυνση αναφέρεται στην αύξηση του προϊόντος η οποία Εισήγηση του Γιώργου Ρουβά, στα πλαίσια του ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ LEADER ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ 3-4-5/12/2015, Ενότητα «Δ. Απόθεμα Βιόσφαιρας, Πολιτισμός και Περιβάλλον», Μονεμβασιά 5-12-2015 Σελίδα 3 από 5

προκαλείται από την αύξηση της ποσότητας και της αποδοτικότητας των εισροών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή. Αντίθετα, με τον όρο οικονομική ανάπτυξη υπονοείται όχι μόνο η μεγέθυνση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος αλλά και οι διαρθρωτικές μεταβολές του παραγόμενου προϊόντος, η βελτίωση της τεχνολογίας και οι αλλαγές του θεσμικού πλαισίου που προσδιορίζει τον τρόπο παραγωγής και διανομής του προϊόντος. Επομένως, η οικονομική ανάπτυξη είναι ευρύτερη της οικονομικής μεγέθυνσης .

Ο πολιτισμός μέχρι πρόσφατα αποτελούσε μέρος της κοινωνικής πολιτικής και δεν συνδεόταν με τον κλάδο της οικονομίας. Η σύνδεσή τους άρχισε να γίνεται εμφανής στα μέσα του 1990. Από εκείνη την περίοδο παρατηρήθηκε μια αυξανόμενη επίπτωση του πολιτισμού στην οικονομία, η «εμπορευματοποίηση του πολιτισμού» και το «culturalisation της οικονομίας». Ο τελευταίος όρος παρμένος από την «Εισαγωγή στον Πολιτισμό», του Γρηγόρη Πασχαλίδη , Καθηγητής στο Τμήμα Δημοσιογραφίας & ΜΜΕ του Α.Π.Θ.

Την τελευταία εικοσαετία λοιπόν έχει διεθνώς αναπτυχθεί μια μεγάλη ποικιλία πολιτικών που διέπονται από την πολιτισμοκεντρική προσέγγιση της ανάπτυξης. **Ο πολιτισμός εννοούμενος όμως όχι ως μια ιερή και απαραβίαστη παράδοση ή ως μια παγιωμένη, στατική και αναλλοίωτη ιστορικά ταυτότητα, αλλά ως καθετί που μας επιτρέπει να αναπτύξουμε αυτεπίγνωση αλλά και φαντασία, ιστορική συνείδηση αλλά και καινοτομία, πείρα αλλά και δημιουργικότητα. Αυτός ο πολιτισμός αποτελεί μέσα από την ποικιλία των μορφών του , το σημαντικότερο μέσο για την ανάπτυξη.**

Η ανάπτυξη νοείται πλέον όχι ως υλική πρόοδος, μετρούμενη με δείκτες οικονομικής αύξησης, αλλά ως ανθρώπινη ανάπτυξη, η οποία υπολογίζεται στη βάση:

- της πολιτικής , οικονομικής και κοινωνικής ελευθερίας που απολαμβάνει το άτομο
- των υπηρεσιών και των ευκαιριών που προσφέρονται εξίσου σε όλους
- των δυνατοτήτων που παρέχονται στον καθένα για πολιτισμική αυτοέκφραση και δημιουργικότητα

- των εγγυήσεων και των αρχών που εξασφαλίζουν σε όλα τα μέλη μιας κοινωνίας ανεξαρτήτως φυλής, φύλου ή τάξης, τα ίδια βασικά νομικά, πολιτικά και ανθρώπινα δικαιώματα και ισότιμη μεταχείριση στον χώρο της εργασίας

- των παροχών και της υποστήριξης που προσφέρονται σε όλες εκείνες τις ομάδες του πληθυσμού που παρουσιάζουν ειδικές ή έκτακτες ανάγκες

Με αυτή την προσέγγιση, οι **πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες** έχουν ένα σημαντικό μερίδιο στην οικονομική ανάπτυξη των κοινωνιών και των περιφερειών. Οι βιομηχανίες του πολιτισμού χαρακτηρίζονται από υψηλό επίπεδο καινοτομίας και δημιουργικότητας στην αγορά, όπου τα περισσότερα αγαθά και οι υπηρεσίες δεν είναι δυνατό να υποκατασταθούν. Αυτές δημιουργούν θέσεις εργασίας εκτός του δημοσίου τομέα. Διάφοροι τομείς της βιομηχανίας του πολιτισμού στους οποίους κυριαρχούν μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις, έχουν μεγάλες δυνατότητες απασχόλησης και είναι έντονα συνδεδεμένες με τις τοπικές κοινότητες και τα περιφερειακά δίκτυα.

Οι **πολιτιστικές βιομηχανίες** είναι ο τομέας της οικονομίας με τον υψηλότερο συντελεστή απασχόλησης. Παράγουν ένα μεγάλο αριθμό θέσεων εργασίας, σε μια εποχή υπαναχώρησης της παγκόσμιας οικονομίας. Ο τομέας αυτός σήμερα είναι ο πιο δυναμικά αναπτυσσόμενος κλάδος της παγκόσμιας οικονομίας. Δημιουργεί ισχυρά οικονομικά κίνητρα λόγω του υψηλού επιπέδου του τελικού προϊόντος. Έτσι, αυτό απαιτεί εργατικό δυναμικό υψηλής ειδίκευσης και οι επαγγελματίες των συγκεκριμένων ειδικοτήτων δημιουργούν συνθήκες ανάπτυξης της κοινωνίας και εκπαιδεύονται και οι ίδιοι με υψηλό πνευματικό δυναμικό .

Τέλος μια άκρως ενδιαφέρουσα άποψη για τη σχέση πολιτισμού και οικονομίας διατυπώθηκε στα πλαίσια του Συνεδρίου με θέμα «**Η ελληνική πολιτιστική πολιτική πριν, κατά και μετά την οικονομική κρίση**» που οργάνωσε το Πάντειο Πανεπιστήμιο το 2013. Σύμφωνα με την άποψη αυτή «η παρούσα συγκυρία αποτελεί μια μοναδική ευκαιρία για την αναθεώρηση των σχέσεων οικονομίας και πολιτισμού, μέσα από την οποία θα μπορούσαμε ένα δώσουμε μια ευκαιρία για **«culturalisation της οικονομίας»** .